

არჩევნების პატიოსნება, ამომრჩეველთა აქტივობა და კლიენტელიზმი ავტორიტარულ პირობებში: თეორიული ნარკვევი

ქარელი თეიმურაზ

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
პოლიტოლოგიის ინსტიტუტი

აბსტრაქტი. სტატიის მიზანია ავტორიტარიზმის პირობებში ამომრჩეველთა გამოცხადებაზე არჩევნების პატიოსნების აღქმის გავლენის კვლევა. კვლევის მეთოდოლოგიად შეირჩა ამ თემატიკაზე გამოქვეყნებული მონოგრაფიების და სამეცნიერო სტატიების შედარებითი თვისებრივი შესწავლა. ოფიციალური პარტიების და კანდიდატების შედეგებთან ერთად მაღალი გამოცხადება - ელექტორალური წარმატების არა ნაკლებ მნიშვნელოვანი კომპონენტია, დემოკრატიის ხარისხის მთავარი ინდიკატორია. შესავალ ნაწილში განმარტებულია, რომ დღეს პოლიტიკის მეცნიერებამ ბევრი რამ იცის დემოკრატიებში (ძველსა თუ ახალში) ამომრჩეველთა აქტივობაზე გავლენის ფაქტორებზე. მაგრამ, გაცილებით ნაკლები ყურადღება ეთმობა კითხვას: როგორ აისახება არჩევნების სამართლიანობა და პატიოსნება ამომრჩეველთა აქტივობაზე ავტორიტარულ პირობებში? სტატიის ძირითად ნაწილში დასაბუთებულია, რომ როგორც დემოკრატიებში, ასევე ავტორიტარული რეჟიმის პირობებშიც, არჩევნებზე გამოცხადება პატიოსნებასთან დადებით კავშირშია. ავტორიტარული დაინტერესება არჩევნებზე გამოცხადების გაზრდით ნიშნავს, რომ მათთვის არჩევნების პატიოსნებაზე ზრუნვისთვის სერიოზული მიზეზი არსებობს. თუმცა, არჩევნების პატიოსნებით მიღებული სარგებელი მათთვის უფრო მეორადია. მაშინაც კი როცა მათთვის არჩევნების შედეგები მინიმალურ მუქარას წარმოადგენს, ადვილად შეუძლიათ მათი იგნორირება. ამის გარდა, გამოცხადების მაჩვენებლების გაზრდისთვის შესაძლებელია ალტერნატიული მექანიზმების ამოქმედება, მკაცრ ავტორიტარულ რეჟიმებს კი ლიბერალიზებულ რეჟიმებთან შედარებით საამისოდ უფრო მძლავრი მექანიზმების მთელი არსენალი აქვთ. მნიშვნელოვანია ისიც, რომ შედარებით პატიოსანი არჩევნების მკაცრ ავტორიტარიზმთან შეხამება ოპოზიციურად განწყობილ ამომრჩეველებს სტრატეგიული აბსენტეიზმისკენ უბიძგებს. კვლევების თანახმად, ავტორიტარული პირობების ყველაზე უფრო რაციონალურია ისეთი სტრატეგია, რომლის დროსაც საზოგადოებრიობა ხმების დათვლას შედარებით პატიოსნად მიიჩნევს, თუმცა, ამ დროს აქცენტი კეთდება პარტიული და/ან მედიური მექანიზმების ზემოქმედებით ლოიალური ამომრჩეველების მობილიზაციაზე.

დასკვნით ნაწილში აღნიშნულია, რომ თუ ამ ელემენტებს შორის ოპტიმალური ბალანსი მიღწეულია, ავტორიტარულმა შეიძლება გაითვალისწინოს, რომ არჩევნებზე სხვადასხვა დარღვევები ამომრჩეველის აქტივობაზე სხვადასხვაგვარად აისახება. არაპატიოსანი არჩევნების ზოგიერთი ასპექტი - მაგალითად, არასამართლიანი საარჩევნო კანონმდებლობა - არჩევნების შედეგებზე სერიოზულ გავლენას მოახდენს, მაგრამ თითქმის არ აისახება გამოცხადებაზე.

საკვანძო სიტყვები: არჩევნები; პატიოსანი არჩევნები; აღქმა; ამომრჩეველთა გამოცხადება;

კლიენტელიზმი.

შესავალი

პოლიტიკის მეცნიერებაში მკვლევართა მოსაზრებები იმის შესახებ, არის თუ არა ელექტორატის მაღალი აქტივობა არჩევნებზე დემოკრატიის წარმატებით ფუნქციონირების უცილობელი პირობა, სხვადასხვაგვარია. მიუხედავად ამისა, მათი (დალი, შათშნიედერი, ლიპჰარტი) (Dahl, 1998; Schattschneider, 1960; Lijphart, 1999). საერთო თვალსაზრით მაღალი გამოცხადება დემოკრატიის ხარისხის მთავარი ინდიკატორია. პოლიტიკის მეცნიერებაში ცოდნის მნიშვნელოვანი მოცულობა დაგროვდა დემოკრატიებში (მველსა თუ ახლებში) ამომრჩეველთა აქტივობაზე ზეგავლენის მქონე ფაქტორების შესახებ. მაგრამ, გაცილებით ნაკლები ყურადღება ეთმობა კითხვას: როგორ აისახება ამომრჩეველთა ქცევაზე არჩევნების პატიოსნება? მართლაც, განვითარებული დემოკრატიების ანალიზისას მთავარი მაინც არჩევნების პატიოსნება და სამართლიანობაა. ახალი დემოკრატიების ანალიზისას ასეთი დაშვება ყოველთვის ვერ იქნება გამართლებული. არჩევნების პატიოსნებისა და ამომრჩეველთა გამოცხადების კორელაციისადმი მიძღვნილი ლიტერატურის კორპუსი თანდათან იზრდება. კვლევების თანახმად თუ ამომრჩეველები არჩევნებს აღიქვამენ როგორც პატიოსანსა და სამართლიანს, მეტწილ შემთხვევებში გამოცხადება დემოკრატიის პრობებში იზრდება.

რაც შეეხება ავტორიტარიზმის პირობებში არჩევნების სამართლიანობის ამომრჩეველთა გამოცხადებაზე გავლენის საკითხს, ეს პრობლემა ნაკლებად შესწავლილია. მაშინ როდესაც ელექტორალური ავტორიტარიზმი, ესე იგი პოლიტიკური რეჟიმი, რომელიც არჩევნებსა და სხვა ინსტიტუტებს იყენებს, თავის თავს დემოკრატიასთან ასოცირებს, მაგრამ, იმავდროულად, ავტორიტარული ხელისუფლების დაუფლების და გადაცემის საბაზო მოდელად რჩება (Magaloni, Kricheli, 2010). ლიტერატურაში აღიარებულია, რომ ავტორიტარული ინსტიტუტები ფიქცია არ არის და მათი წვლილი პოლიტიკური რეჟიმების ეფექტიანობასა და დიდხნიანობაში მნიშვნელოვანია. და მაინც, გამოცხადება ავტორიტარულ არჩევნებზე - განსაკუთრებული თემაა. შეიძლება იმის მტკიცება, რომ ასეთი არჩევნები არაპატიოსანი და უსამართლოა გარკვეულწილად მისი ძირითადი ფუნქციის გამო, რაც ავტორიტარული შენარჩუნების ხელშეწყობას გულისხმობს. თავად ავტორიტარული რეჟიმების საჯარო რიტორიკაში კი საქმე სხვგვარადაა. ისინი თავისი არჩევნების პატიოსნების და სამართლიანობის დასასაბუთებლად საზოგადოებრივ აზრზე მნიშვნელოვან პროპაგანდისტულ ზემოქმედებას ცდილობენ. ამდენად, შეიძლება დაისვას კითხვა, ეთანხმებიან თუ არა ამომრჩეველები ასეთ ძალისხმევას? ავტორიტარიზმის პირობებში როგორ ახდენს გავლენას გამოცხადებაზე არჩევნების პატიოსნების აღქმა? ასეთია კვლევის მიზანი და ამოცანა.

არჩევნებზე გამოცხადება ავტორიტარიზმის პირობებში

დემოკრატიისგან განსხვავებით, სადაც ხელისუფლების ცვლა არჩევნების გზით ბუნებრივია (თუმცა არცთუ სავალდებულოა), ავტორიტარიზმის პირობებში ასეთი დასასრულის, ესე იგი ხელისუფლების ცვლის თავიდან ასაცილებლად

ინსტიტუციური მექანიზმების და პოლიტიკური საშუალებების ფართო ნაერთი ხელისუფლების ხელშია. თუმცა, ზოგიერთი ავტოკრატი ხელისუფლებას არჩევნების შედეგად თმობს. ეს საკმაოდ იშვიათად და ძალზე სპეციფიკურ სიტუაციებში ხდება. ჩვეულებისამებრ ეს უკავშირდება შიდა ოპოზიციის ძლიერ ზეწოლას და რეჟიმისთვის არახელსაყრელ საგარეო-პოლიტიკურ სიტუაციას, რის შედეგადაც ის კოლაფსის პირას დგება. მაშინ ავტოკრატს შეუძლია არჩევნების გამოყენება პოლიტიკური არენიდან მშვიდობიანად და შედარებით უმტკივნეულოდ წასვლისთვის. კვლევები აჩვენებს, რომ ამ, ასე ვთქვათ, „გადამდებ“ არჩევნებზე გამოცხადების მაჩვენებელი შესაძლოა საკმაოდ მაღალი აღმოჩნდეს მაშინაც კი, როცა ბევრი ამომრჩეველი დარწმუნებულია მათ არასამართლიანობასა და არაპატიოსნებაში (Howard, Roessler, 2006; Kostadinova, Power, 2007). თუმცა, ჩვენი კვლევის საგანი სტაბილური ავტორიტარული რეჟიმებია, რომლებიც არჩევნებს ხელისუფლების დასათმობად კი არა, მის შესანარჩუნებლად იყენებენ.

დემოკრატიის დროსაც და ავტორიტარიზმის დროსაც ხელისუფლებაში მყოფთა მიზანია - ძალაუფლების შენარჩუნება. განსხვავება მხოლოდ მისი მიღწევის საშუალებებშია. ავტოკრატები არ ემყარებიან ამომრჩეველთა ნებას და მათ გააჩნიათ ფართო „მანიპულაციის მენიუ“ (Schedler, 2002), რაც არჩევნებზე მათი გამარჯვების გარანტიას უზრუნველყოფს. ამ „მენიუს“ ძირითადი მდგენელია შეზღუდვები ოპოზიციური პარტიების და კანდიდატების რეგისტრაციაზე, მონოპოლია მედიაში კამპანიის ჩატარებაზე და პირდაპირი პოლიტიკური რეპრესიები. თუ ავტოკრატი ამ საშუალებების ეფექტიანობაში დარწმუნებულია და არჩევნებში გამარჯვებასაც მათი გამოყენებით გარანტირებულად აღიქვამს, მაშინ ჩნდება მეორეული მოსაზრებები, მათ შორის გამოცხადების თაობაზეც. სახელდობრ, პირველი, გამოცხადების მაღალი მაჩვენებელი მეტყველებს იმაზე, რომ რეჟიმს გააჩნია მასების ქცევის კონტროლის და საკუთარი ინტერესებისთვის მათი პოლიტიკური მობილიზაციის უზრუნველყოფის უნარი. მმართველ ჯგუფში განხეთქილების მუქარა - როგორც შესაძლო მეტოქეებისთვის, ასევე საერთაშორისო საზოგადოებრიობისთვის მნიშვნელოვანი სიგნალია. მეორე, თითქმის ყველა თანამედროვე ავტორიტარული რეჟიმი პრეტენზიას აცხადებს თავი ლიბერალურ დემოკრატიებად წარმოადგინოს. მაშინაც კი როდესაც ასეთი პრეტენზიები არ არის, სულერთია პროპაგანდა ეფუძნება თეზისს ხალხის ნების, როგორც პოლიტიკური პრაქტიკის საფუძვლზე. ეს კი ნიშნავს, რომ ამომრჩეველთა სამობილიზაციო ძალისხმევა სულ მცირე ისეთივე ეფექტიანი უნდა იყოს, როგორც დემოკრატიის პირობებშია. ამ თვალთახედვით მაღალი გამოცხადება - ელექტორალური წარმატების ისეთივე მნიშვნელოვანი კომპონენტია, როგორც არჩევნებზე ოფიციალური პარტიების და კანდიდატების შედეგები. მაღალი გამოცხადება ხელს უწყობს რეჟიმის ლეგიტიმაციას, აუმჯობესებს მის საერთაშორისო რეპუტაციას და უცხოური ინვესტიციების მიზიდვაშიც კი ეხმარება.

ამიტომაც ავტოკრატები ესწრაფვიან გამოცხადების მაღალი მაჩვენებლის დაფიქსირებას. ცხადია, მათთვის არანაირ სირთულეს არ წარმოადგენს ლოგიკური კავშირის დამყარება არჩევნების პატიოსნების საზოგადოებრივ აღქმასა და გამოცხადებას შორის: თუმცა ისიც გასაგებია, რომ გამოცხადების შედეგები შეიძლება

ისევე გააყალბო როგორც არჩევნების შედეგები. კვლევები აჩვენებენ, რომ გამოცხადების ოფიციალური მაჩვენებლები ავტორიტარიზმის პირობებში არცთუ იშვიათად მრავალჯერ წამატებულია (Lindberg, 2005; Goodnow, Moser, Smith, 2014). ამის შედეგად ავტოკრატი დილემის წინაშე დგება. ერთი მხრივ, შეიძლება სრულიად არაპატიოსანი არჩევნები ჩაატარო და იცრუო მაღალი გამოცხადების შესახებ. მეორე მხრივ, შეიძლება არჩევნები რამდენადმე უფრო პატიოსნად ჩაატარო და ამით რეალური გამოცხადება გაზარდო. ბევრ შემთხვევაში მეორე სტრატეგია შესაძლოა უფრო სჯობდეს. ასეთი ლოგიკა არც ერთი პარტიული კომუნისტური რეჟიმისთვის არ არის უცხო, მაგალითად, ვიეტნამში, მაგრამ გაცილებით უფრო პრაქტიკული მოსაზრებებიც არსებობს. პირდაპირი გაყალბება ზრდის მასობრივი პროტესტის რისკს და ამიტომ ავტოკრატებისთვის საშიშია. ამ თვალსაზრისით ავტორიტარული რეჟიმებისთვის უმჯობესია პირდაპირ გაყალბებაზე უარი ხელი აიღოს და „მანიპულაციების მენიუს“ სხვა პუნქტები გამოიყენოს (Schedler A. (2002a)) მაგრამ, თუ გაყალბებები არც ისე დიდია, შეზღუდული ხასიათისაა, მაშინ მაღალი გამოცხადება საძიებელ შედეგზე - არჩევნების მოგებაზე - უფრო სასარგებლო დანამატად წაადგება.

რა შეაგულიანებს ამომრჩევლებს ავტორიტარულ არჩევნებში მონაწილეობისკენ? ჯენიფერ განდი და ელენ ლაკტ-ოსტერის აზრით „ყველაზე განსაცვიფრებელი თანამედროვე ლიტერატურაში - არის ელექტორალურ ქცევების დიდი მსგავსება ავტორიტარულ რეჟიმებსა და დემოკრატიებში“ (Gandhi, Lust-Okar, 2009, p. 414). მართალია ზოგიერთი მკვლევარი ამ დაკვირვებას ნაწილობრივ თუ ეთანხმება, მაგრამ, მთლიანობაში, განსხვავება ეჭვს არ იწვევს. ამდენად, ელექტორალური ქცევის ძირითადი თეორიები ავტორიტარიზმის პირობებში არჩევნებზე გამოცხადების მიმართ გამოყენებადია. საუბარია თეორიების ორ კატეგორიაზე: ექსპრესიულსა და ინსტრუმენტულზე.

ექსპრესიული თეორიების თანახმად ამომრჩეველთა ქცევის, მათ შორის არჩევნებზე გამოცხადების გადაწყვეტილების ძირითადი სტიმულია პოლიტიკური მხარდაჭერის გამოხატვის აქტის ფსიქოლოგიური დაკმაყოფილება. ამ შემთხვევაში, მართალია მხარდაჭერა გამოიხატება უშუალოდ გარკვეული პარტიების ან კანდიდატების მიმართ, ასევე, მთლიანობაში არსებობს კავშირი გამოცხადებასა და პოლიტიკური რეჟიმის მხარდაჭერას შორის. მრავალი კვლევა არაორაზროვნად ადასტურებს, რომ როგორც ახალ, ასევე ძველ დემოკრატიებშიც რეჟიმით კმაყოფილების მაღალი დონე ხელს უწყობს ამომრჩეველთა აქტივობის ზრდას. არ არსებობს რაიმე საფუძველი ავტორიტარიზმის პირობებში ასეთი შესაძლებლობის უარსაყოფად. თუ მოსახლეობის მნიშვნელოვან ნაწილს სჯერა, რომ რეჟიმი მთლიანობაში ქვეყნისა და, კერძოდ, ცალკეული მოქალაქეებისთვის სიკეთის მომტანია, ამომრჩეველთა გამოცხადება შესაძლოა გაიზარდოს. ეს ხდება არა მხოლოდ იმიტომ, რომ რეჟიმის მიმართ ლოიალურობის გამო ისინი დარღვევებზე თვალს ხუჭავენ. რა თქმა უნდა, ხელისუფლებისადმი ნდობის კულტივაცია მნიშვნელოვან პროპაგანდისტულ ძალისხმევას მოითხოვს, რისთვისაც ორი ძირითადი ინსტრუმენტი გამოიყენება: იდეოლოგიზირებული პარტიები და მასმედიის პროპაგანდა. პირველი მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა ავტორიტარიზმის ორი

ისტორიულად მნიშვნელოვანი ტიპისთვის: კომუნისტური რეჟიმებისა და მობილიზაციური ნაციონალისტური რეჟიმებისთვის „მესამე სამყაროს“ ქვეყნებში. დადგენილია, რომ ამ რეჟიმების მოსახლეობასთან ურთიერთქმედების საფუძველია ინდოკრინაცია, რისთვისაც ფართოდ იყენებენ მასმედია, „პოლტიკურ განათლებას“. მაგრამ ამ პირობებშიც კი არჩევნების სამართლიანობის საზოგადოებრივ აღქმას დიდი მნიშვნელობა აქვს.

ინსტრუმენტული თეორიების თანახმად, ელექტორალური ქცევის ძირითადი მოტივია პოლიტიკურ კურსზე ზეგავლენა და/ან სწრაფვა მმართველობის დაბალი ხარისხის გამო მოქმედი მთავრობის დასჯისკენ, განსაკუთრებით ეკონომიკის სფეროში. თუ არჩევნებს აღიქვამენ როგორც არაპატიოსანს, არასამართლიანს, ინსტრუმენტული სტიმულები მათში მონაწილეობის მინიმუმისკენ ეშვება. მართლაც, კვლევები ადასტურებენ პოლიტიკურ კურსზე ავტორიტარული არჩევნების ძალზე დაბალ გავლენას (Malesky, Schuler, 2009). მეტიც, გამოვლენილია, რომ მმართველობის დაბალი ეკონომიკური ეფექტიანობა ავტორიტარული რეჟიმების ელექტორალურ შედეგებზე არ აისახება. ზოგიერთი მათგანი თავის შედეგებს ეკონომიკური კრიზისის პირობებშიც კი იუმჯობესებს.

თუმცა, ეს როდი ნიშნავს იმას, რომ ავტორიტარიზმის პირობებში გამოცხადება სრულიად მოკლებული იყოს ინსტრუმენტულ მდგენელს. ცხადია, მხედველობაში არ არის მისაღები ამომრჩეველთა გამოცხადებაზე პირდაპირი, ძალადობასთან დაკავშირებული იძულება, რაც სადღეისოდ პრაქტიკაში მხოლოდ ყველაზე რეპრესიულ ავტოკრატიებშია. მაგრამ, ავტორიტარული რეჟიმების განკარგულებაში რჩება კლიენტელიზმსა და პატრონაჟთან დაკავშირებული მექანიზმები.

კლიენტელიზმი და პატრონაჟი

კლიენტელიზმს (პატრონ-კლიენტურ ურთიერთობებს) ელექტორალური ქცევის ისეთ მოდელს უწოდებენ, რომლის დროსაც ამომრჩევლის მოქმედებებს ხმის მიცემის საფუძველზე მიღებული პირადი სარგებელი განაპირობებს. ზოგიერთ ქვეყანაში, განსაკუთრებით ეს ითქმის ახლო აღმოსავლეთისა და ლათინური ამერიკის ავტორიტარული რეჟიმებზე, კლიენტელიზმი მასობრივად და რეგულარულად ვლინდება. ელენ ლასტ-ოკარის აზრით „არჩევნები ავტორიტარიზმის დროს - კონკურენციის მნიშვნელოვანი არენაა, თუმცა არა პოლიტიკური კურსის, არამედ პატრონაჟის გამო“. (Lust-Okar E. Elections under authoritarianism: Preliminary lessons from Jordan // Democratization. – L., 2006. – Vol. 13, N 3. – P. 456–471.) ფართო აზრით კლიენტელიზმის და პატიოსანი არჩევნების გაგება ერთმანეთისგან განსხვავდება, მაგრამ, მისი არსებობა არ გამორიცხავს იმას, რომ ზოგიერთი საკვანძო პარამეტრით - უწინარეს ყოვლისა ეს ხმების დათვლის დროს დარღვევების არარსებობას ეხება - არჩევნები პატიოსან ხასიათს ატარებდეს.

მეტიც, კონკურენტ ბოსებს, რომლებსაც თავ-თავისი საკუთარი კლიენტელისტური რესურსები აქვთ, შეუძლიათ თამაშის შედარებით გამჭვირვალე წესებზე მორიგდნენ. სწორედ ამგვარი იყო პატიოსანი არჩევნებისკენ მიმავალი ერთ-ერთი გზა ლათინურ ამერიკაში. ბევრ დემოკრატიებშიც წარსულში კლიენტელიზმი ფართოდ იყო გავრცელებული, ზოგიერთში კი დღესაც შესამჩნევი მოვლენაა და

ამომრჩეველთა მობილიზაციის მექანიზმია. ის ბუნებრივად ხელს უწყობს არჩევნებზე გამოცხადებას. მაგრამ, არანაირი საფუძველი არ არის ითქვას, რომ კლიენტელიზმის პირობებში ეს აქტივობა მაღალი იქნება. თუ არჩევნებზე მხოლოდ ის ამომრჩეველი მიდის, რომელმაც ამით უშუალო პირადი სარგებელი ნახა, მოსახლეობის უდიდეს მასას, რომელსაც ხელი არ მიუწვდება კლიენტელისტურ საკვებურთან, გამოცხადების სტიმული ხომ უქრებათ. მართლაც, ამ მოვლენის ძირითად რეგიონებში, ესე იგი ახლო აღმოსავლეთსა და ლათინურ ამერიკაში, კლიენტელიზმის ბატონობას თან სდევს ამომრჩეველთა დაბალი აქტივობა. გამონაკლისია მხოლოდ ის ზოგიერთი ქვეყანა, სადაც კლიენტელისტური კავშირები ძლიერი მასობრივი პარტიების მშენებლობისთვის ამოქმედდა.

დასკვნა

ამრიგად, კვლევები ადასტურებენ, რომ როგორც დემოკრატიებში, ასევე ავტორიტარული რეჟიმის პირობებშიც გამოცხადება პატიოსნებასთან დადებით კავშირშია. გამოცხადების გაზრდით ავტოკრატების დაინტერესება ნიშნავს, რომ მათ არჩევნების პატიოსნებაზე ზრუნვისთვის სერიოზული მიზეზი აქვთ. თუმცა, არჩევნების პატიოსნებით მიღებული სარგებელი მათთვის მეორეულია. ამდენად, მაშინაც კი როდესაც არჩევნების შედეგები მათთვის თუნდაც მინიმალურ მუქარას წარმოადგენს, ადვილად შეუძლიათ მათი იგნორირება. ამის გარდა, გამოცხადების გაზრდისთვის შესაძლებელია ალტერნატიული მექანიზმების ამოქმედება, მკაცრ ავტორიტარულ რეჟიმებს კი ასეთი უფრო მძლავრი მექანიზმების არსენალი აქვთ, ვიდრე ლიბერალიზებულ რეჟიმებს. მნიშვნელოვანია ისიც, რომ შედარებით პატიოსანი არჩევნების მკაცრ ავტორიტარიზმთან შეხამება ოპოზიციურად განწყობილ ამომრჩეველებს სტრატეგიული აბსენტეიზმისკენ უბიძგებს. კვლევების თანახმად, ავტოკრატებისთვის ყველაზე უფრო რაციონალურია ისეთი სტრატეგია, რომლის დროსაც საზოგადოებრიობა ხმების დათვლას შედარებით პატიოსნად მიიჩნევს, თუმცა, ამ დროს აქცენტი პარტიული და/ან მედიური მექანიზმების ზემოქმედებით ლოიალური ამომრჩეველების მობილიზაციაზე კეთდება. თუ ამ ელემენტებს შორის ოპტიმალური ბალანსი მიღწეულია, ავტოკრატებმა შეიძლება გაითვალისწინონ, რომ არჩევნებზე სხვადასხვა დარღვევები ამომრჩეველის აქტივობაზე სხვადასხვაგვარად აისახება. არაპატიოსანი არჩევნების ზოგიერთი ასპექტი - მაგალითად, არასამართლიანი საარჩევნო კანონმდებლობა - არჩევნების შედეგებზე სერიოზულ გავლენას კი მოახდენს, მაგრამ თითქმის არ აისახება გამოცხადებაზე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

კახნიაშვილი, ავთანდილ. „ნაციონალური არჩევნების“ სპეციფიკა. სამართლებრივი სახელმწიფო სამართლიანი არჩევნების გარეშე?! - http://www.resonancedaily.com/index.php?id_rub=11&id_artc=162234 ნანახია 30.08.22

ISFED. (2021). საზოგადოების დამოკიდებულება საარჩევნო პროცესების მიმართ. საქართველოს მოსახლეობის წარმომადგენლობითი კვლევის შედეგები

https://drive.google.com/file/d/1BI-YApw_b7yuockKYS2CC5LqDSZ-UvMUO/view ნანახია 19.08.22

ISFED. (2022). სახელმწიფო რესურსები მმართველი პარტიის სამსახურში: ამომრჩეველების მოსყიდვის და

უკანონო მობილიზების აპრობირებული მეთოდები საქართველოში (2022).
<https://isfed.ge/geo/angarishebi/sakhelmtsifo-resursebi-mmartveli-partiis-samsakhurshi-amomrchevlis-moskidvisa-da-ukanono-mobilizebis-aprobirebuli-metodebi-sqartveloshi> ნანახია 17.12.2022.

- Dahl, R.A. (1998). *On democracy*. – New Haven: Yale univ. press., – 217 p.
- Gandhi, J., Lust-Okar E. (2009). *Elections under authoritarianism* // Annual review of political science. – Palo Alto, California. – Vol. 12. – P. 403–422.
- Goodnow R., Moser R.G., Smith T. (2014). *Ethnicity and electoral manipulation in Russia* // Electoral studies. – Amsterdam, – Vol. 36. – P. 15–27.
- Howard, M.M., Roessler P.G. (2006). *Liberalizing electoral outcomes in competitive authoritarian regimes* // American journal of political science. – N.Y.,– Vol. 50, N 2. – P. 365–381.
- Lust-Okar, E. (2006). Elections under authoritarianism: Preliminary lessons from Jordan // Democratization. – L.,– Vol. 13, N 3. – P. 456–471.
- Lijphart, A. (1999). *Patterns of democracy: Government forms and performance in thirty-six countries*. – New Haven: Yale univ. press., – 368 p.
- Lindberg, S.I. (2005). *Consequences of electoral systems in Africa: A preliminary inquiry* // Electoral studies. – Amsterdam,– Vol. 24, N 1. – P. 41–64.
- Magaloni, B., Kricheli R. (2010). *Political order and one-party rule* // Annual review of political science. – Palo Alto, California, 2010. – Vol. 13. – P. 123–143.
- Malesky, E., Schuler P. (2009). *Paint-by-numbers democracy: The stakes, structure, and results of the 2007 Vietnamese national assembly election* // Journal of Vietnamese studies. – Berkeley,– Vol. 4, N 1. – P. 1–48.
- Schattschneider, E.E. (1960). *The semisovereign people: A realist's view of democracy in America*. – N.Y.: Holt, Rinehart and Winston, – 147 p.
- Schedler, A. (2002). *The nested game of democratization by elections* // International political science review. – Beverly Hills, CA, – Vol. 23, N 1. – P. 103–122.
- Schedler, A. (2002a) *The Menu of Manipulation* // Journal of Democracy. 2002. Vol. 13. № 2. P. 36–50.

Fairness of elections, voter turnout and clientelism under authoritarianism: A Theoretical Essay

Kareli Teimuraz

Ilia State University Institute of Political Science

Abstract

The purpose of the article is to analyze the declaration of voters under authoritarianism. A study of the impact of perceptions of election integrity. The comparative qualitative study of monographs and scientific articles published on this topic was chosen as the research methodology. Along with the results of official parties and candidates, the high declaration is no less important component of electoral success, than the main indicator of the quality of democracy. The introduction explains that political science today knows a lot about the factors influencing voter turnout in democracies (old and new). But much less attention has been paid to the question: How do electoral fairness and integrity affect voter turnout in authoritarian settings?

In the main part of the article, it is justified that both in democracies and under authoritarian regimes, participation in elections is positively related to integrity. Autocrats' interest in increasing voter turnout means they have good reason to care about the integrity

of elections. However, the benefits of election integrity are secondary to them. Even when the election results pose minimal threat to them, they can easily ignore them. In addition, alternative mechanisms can be employed to increase disclosure rates, and strict authoritarian regimes have a whole arsenal of more powerful mechanisms to do so than liberalized regimes. It is also important that the combination of relatively honest elections with strict authoritarianism pushes opposition-oriented voters to strategic absenteeism. According to research, the most rational strategy for autocrats is one in which the public perceives the counting of votes as relatively honest, but at this time the emphasis is placed on the mobilization of loyal voters through the influence of party and/or media mechanisms.

The concluding section notes that if the optimal balance between these elements is achieved, autocrats can take into account that different electoral irregularities affect voter turnout in different ways. Some aspects of dishonest elections—for example, unfair electoral laws—will have a significant impact on election results but have almost no effect on turnout.

Keywords: elections; fair elections; perception declaration of voters; authoritarianism; Clientelism.